

Геворкян Артем Юрійович, Кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів. Тел. (050) 7 30 71 59; E-mail: bfpochta@gmail.com

Гаврик Аліна Андріївна, Студент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів, E-mail: denni.gavrik@gmail.com
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичева, 2, Харків, Україна. 61002.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті розглянуто питання управління фінансовою стійкістю підприємства. Розглянуто трактування поняття фінансової стійкості у вчених-економістів, порівняно визначення. Проаналізовано забезпечення фінансової стійкості підприємств та зміцнення його конкурентоспроможності за рахунок використання комплексу заходів щодо вдосконалення управління фінансами у короткостроковій перспективі. Механізм управління фінансовою стійкістю представлено як сукупність взаємопов'язаних блоків та послідовності пов'язаних між собою етапів. Обґрунтовано необхідність застосувати інструментарій управління фінансовою стійкістю для узгодження цілі розробленої стратегії з загальною стратегією підприємства для подальшої реалізації. Крім того, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства представлено як систему суб'єктів управління фінансовою стійкістю підприємства та їх взаємовідносин. Визначено, що розроблений механізм управління функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів, фінансових інструментів, правових норм з метою встановлення оптимальних параметрів структури та обсягу фінансових активів. Проаналізовано, що зміст даного механізму управління проявляється в його функціях, які забезпечують досягнення мети і виконання певного комплексу завдань. Обумовлено складність організації механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Визначено, що метою механізму є формування управління, яке повинно забезпечувати рівновагу між внутрішньою системою підприємства та його зовнішнім середовищем, враховуючи збереження цілісності в процесі структурних змін, виконання функціональних дій і розширеного відтворення капіталу.*

Ключові слова: фінансова стійкість, механізм управління, фінансовий стан.

Hevorkyan A. Yu., Candidate of economic science, associate professor of department of international business and finances. Тел. (050) 7 30 71 59; E-mail: bfpochta@gmail.com

Havryk A. A., student, Department of International Business and Finance, E-mail: denni.gavrik@gmail.com
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», st. Kirpichova, 2, Kharkiv, Ukraine, 61002.

THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION OF THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

***Abstract.** The article considers the policy of managing the financial stability of the enterprise. The interpretation of the concept of financial stability by economists is compared, the definition is compared. Ensuring the financial stability of enterprises and strengthening its competitiveness through the use of a set of measures to improve financial management in the short term is analyzed. The financial stability management mechanism is presented as a set of interconnected blocks and a sequence of interconnected stages. The necessity to apply the tools of financial stability management to harmonize the purpose of the developed strategy with the general strategy of the enterprise for further implementation is substantiated. In addition, the mechanism for managing the financial stability of the enterprise is presented as a system of subjects for managing the financial stability of the enterprise and their parameters of the structure and volume of financial assets. It is analyzed that the content of this control mechanism is manifested in its functions, which ensure the achievement of the goal and the implementation of a certain set of tasks. The complexity of the organization of the mechanism of management of financial stability of the industrial enterprise is caused. It is determined that the purpose of the mechanism is to form a management that should ensure a balance between the internal system of the enterprise and its external environment, taking into account the preservation of integrity in the process of structural change, performance of functional actions and expanded reproduction of capital.*

Keywords: financial stability, management mechanism, financial condition.

Геворкян Артем Юриевич, кандидат экономических наук, доцент кафедры международного бизнеса и финансов, Тел. (050) 7 30 71 59; E-mail: bfpochta@gmail.com

Гаврик Алина Андреевна, студент кафедры международного бизнеса и финансов, E-mail: denni.gavrik@gmail.com
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». ул. Кирпичева, 2, Харків, Україна, 61002.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы политики управления финансовой устойчивостью предприятия. Рассмотрены различные трактовки понятия финансовой устойчивости. Проанализированы условия обеспечения финансовой устойчивости предприятий и укрепления его конкурентоспособности за счет использования комплекса мероприятий по совершенствованию управления финансами. Механизм управления финансовой устойчивостью представлено как совокупность взаимосвязанных блоков и последовательности связанных между собой этапов. Разработанный механизм функционирует на основе определенных организационных структур, принципов, методов, финансовых инструментов, правовых норм и направлен на установление оптимальных параметров структуры и объема финансовых активов. Установлено, что содержание данного механизма управления проявляется в его функциях, которые обеспечивают достижение цели и выполнение определенного комплекса задач. Целью создания механизма является формирование управления, которое должно обеспечивать равновесие между внутренней системой предприятия и его внешней средой при сохранении целостности предприятия в процессе структурных изменений, выполнения функциональных действий и расширенного воспроизводства капитала. Разработанный механизм управления финансовой устойчивостью предприятия представляет собой неотъемлемую часть механизма финансирования хозяйствующих субъектов и помогает мобилизовать и распределять финансовые активы, необходимые для осуществления деятельности предприятия по основным направлениям. Этот механизм позволяет также комплексно и системно решать проблемы обеспечения финансовой устойчивости предприятия, рационализировать процесс управления финансовыми ресурсами и финансовой устойчивостью субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, механизм управления, финансовое состояние.

Вступ. Фінансова стійкість в умовах нестабільності світової економіки є гарантією та умовою виживання будь-якого підприємства. Якщо підприємство є фінансово стійким, то воно здатне витримувати неочікувані зміни ринкової кон'юнктури і вберегти себе від банкрутства. Більше того, чим стабільнішим є підприємство, тим більше переваг воно має порівняно з іншими конкурентами в цьому секторі економіки в отриманні кредитів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, визначення його структури, процесу формування та етапів реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Передусім необхідно визначити сутність терміну «фінансова стійкість». Н.В. Ткаченко вважає, що стійкість – це здатність тієї чи іншої системи зберігати певні властивості та характеристики незмінними або майже незмінними [1].

А. В. Грачов визначив фінансову стійкість як економічну категорію, що виражає таку систему економічних відносин, при яких організація формує платоспроможний попит, здатна при збалансованому залучення кредиту забезпечувати за рахунок власних джерел активне інвестування і приріст оборотних коштів, створювати фінансові резерви, брати участь у формуванні бюджету [2].

Л.Т. Гіляровський характеризує фінансову стійкість організації як це постійне платоспроможне фінансовий стан підприємства, що забезпечується достатньою часткою власного капіталу в складі джерел фінансування та робить його практично незалежним від зовнішніх негативних впливів [3].

На думку А.Д. Шеремета та Є.В. Негашева, фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансового стану організації [4].

Виходячи з викладеного, можна зробити висновок, що зазначені автори стоять на позиції, що фінансовий стан є більш широким поняттям, ніж фінансова стійкість, а фінансова стійкість - одна із складових частин характеристики фінансового стану підприємства. На жаль, не всі автори займають настільки чітку позицію із зазначеного питання.

І.Т. Балабанов звужує коло питань і розглядає аналіз фінансового стану та аналіз фінансової стійкості як два незалежних і самостійних напрямки дослідження результатів, де оцінка фінансової стійкості включає аналіз платоспроможності, ліквідності та забезпеченості підприємства власними оборотними засобами [5].

В. В. Ковальов має на увазі під фінансовою стійкістю організації її здатність відповідати лише за своїми довгостроковими зобов'язаннями, а на думку І.С. Колчина, сутністю фінансової стійкості є забезпечення всіх запасів і витрат джерелами їх формування. Таким чином, фінансова стійкість, за визначенням Колчина, при інших рівних умовах вимагає більшої забезпеченості, ніж фінансова стійкість за визначенням Ковальова [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення фінансової стійкості та зміцнення його конкурентоспроможності доцільним є використання комплексу заходів щодо вдосконалення управління фінансами, основною спрямованістю якого є у короткостроковій перспективі – усунення проявів неплатоспроможності у разі втрати конкурентних переваг; у середньостроковій – усунення причин, що генерують неплатоспроможність та адаптація до умов діяльності в конкурентному середовищі; у довгостроковій – забезпечення фінансової стійкості підприємства до впливу зовнішніх факторів конкурентного середовища [7].

Дослідження основних факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства у ринкових умовах господарювання, показують, що механізм управління фінансовою стійкістю є невід'ємною складовою частиною фінансового механізму підприємства, який включає механізм управління, оскільки фінансовий механізм підприємства розглядається як система управління фінансовими відносинами підприємства через фінансові важелі за допомогою фінансових методів.

Враховуючи сучасні економічні процеси механізм управління фінансовою стійкістю підприємства потребує, насамперед, нового теоретичного та методичного обґрунтування. Таким чином, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків [8]:

- блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів,
- блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства;
- сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити у вигляді послідовності пов'язаних між собою етапів (рис. 1).

Відповідно до цього необхідно застосувати інструментарій управління фінансовою стійкістю для узгодження цілі розробленої стратегії з загальною стратегією підприємства для подальшої реалізації.

Процес реалізації головної мети механізму забезпечення фінансової стійкості підприємств, а саме досягнення задовільного фінансового стану та збереження або забезпечення належного рівня фінансової стійкості підприємства, за якого підприємство було б рентабельним, платоспроможним, конкурентоспроможним та інвестиційно привабливим, повинен бути спрямований на вирішення основних цілей:

- досягнення оптимальної структури джерел фінансування підприємства;
- оптимізація структури активів;
- формування оптимального співвідношення активів та джерел їх фінансування;
- забезпечення розширеного відтворення;
- досягнення стану постійної платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

Таким чином, використання системи управління за цілями дозволяє фінансовому менеджменту більш ефективно розпізнавати наявні проблеми та розробляти заходи щодо їх усунення, охоплює весь спектр проблем, пов'язаних з управлінням фінансовою стійкістю по суті, оскільки як виявлено раніше управління нею полягає не тільки в оптимізації структури фінансових ресурсів, але й має забезпечити довгострокову ефективність використання наявних та потенційних ресурсів [9].

Рис. 1. Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства.

Крім того, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як систему суб'єктів управління фінансовою стійкістю підприємства та їх взаємовідносин. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою невід'ємну частину механізму фінансування господарюючих суб'єктів. В рамках механізму управління фінансовою стійкістю підприємства складаються окремі фінансові відносини з приводу залучення, розподілу і використання фінансових активів, розрахунків з державою, організаціями, співробітниками та іншими контрагентами [10]. Розроблений механізм управління (рис.2) функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів, фінансових інструментів, правових норм з метою встановлення оптимальних параметрів структури та обсягу фінансових активів, з їх залученням з різних джерел і в різноманітних формах для підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності підприємства при дотриманні заданого рівня фінансової стійкості [11].

Даний механізм допомагає мобілізувати і розподіляти фінансові активи, необхідні для здійснення діяльності підприємства за основними напрямками, та забезпечувати стабільність за умови впливу зовнішніх факторів, у тому числі податкової системи та кредитно-банківської сфери. До елементів механізму управління фінансовою стійкістю відносяться умови та джерела залучення фінансових активів, методи їх формування, які використовуються при визначенні доходів і витрат підприємства.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства визначається як система регулювання процесів залучення, розподілу і використання зовнішніх і внутрішніх фінансових активів підприємства відповідно до його стратегічних цілей в рамках певних принципів, фінансових методів, фінансових важелів і нормативно-правового середовища, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства [12].

Зміст даного механізму управління проявляється в його функціях, які забезпечують досягнення мети і виконання певного комплексу завдань. До числа даних функцій відносяться: регулююча, перерозподільна, акумуляційна, відтворювальна і контрольна.

Складність організації механізму управління фінансовою стійкістю підприємства в значній мірі обумовлюється різноманітністю інтересів сторін, які мають пряме або непряме відношення. Одночасне дотримання інтересів усіх зацікавлених сторін в

діяльності підприємства представляє собою складну задачу, однак саме її рішення в цілому визначає ефективність механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [13].

Виходячи із запропонованої системи управління фінансовою стійкістю підприємства, метою механізму є формування такого управління фінансовою стійкістю підприємства, яке повинно забезпечувати рівновагу між внутрішньою системою підприємства та його зовнішнім середовищем, враховуючи збереження цілісності в процесі структурних змін, виконання функціональних дій і розширеного відтворення капіталу.

Рис. 2. Механізм управління фінансовою стійкістю.

Висновки. В ході обґрунтування необхідності механізму управління фінансовою стійкістю було проаналізовано передусім поняття «фінансової стійкості» та наведено тлумачення таких авторів як Ткаченко Н.В., Ковальов В.В. та інших. Зазначені автори стоять на позиції, що фінансовий стан є більш широким поняттям, ніж фінансова стійкість, а фінансова стійкість - одна із складових частин характеристики фінансового стану підприємства.

Враховуючи сучасні економічні процеси механізм управління фінансовою стійкістю підприємства потребує, насамперед, нового теоретичного та методичного обґрунтування. Тому механізм управління фінансовою стійкістю підприємства представлено як сукупність взаємопов'язаних блоків.

Визначено, що механізм управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою невід'ємну частину механізму фінансування господарюючих суб'єктів та розроблено механізм, що допомагає мобілізувати і розподіляти фінансові активи, необхідні для здійснення діяльності підприємства за основними напрямками, та забезпечувати стабільність за умови впливу зовнішніх факторів, у тому числі податкової системи та кредитно-банківської сфери.

Таким чином, Розглянуті теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства дозволять комплексно та системно вирішувати проблеми забезпечення фінансової стабільності підприємства, раціоналізувати процес управління фінансовими ресурсами та фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури:

- 1.Ткаченко, Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи // Фінанси України.– 2009.– №6. – С. 104–122.
- 2.Грачев, А. В. Анализ и управление финансовой устойчивостью предприятия: Учебно-практическое пособие. — М.: Финпресс, 2002. — 208 с.
- 3.Гиляровская, Л. Т., Вехорева, А.А. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. —159 с.
- 4.Шеремет, А.Д., Негашев, Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. — М.: ИНФРА-М, 2010. — 208 с.
- 5.Балабанов, И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом — М.: Гардарики, 2006. — 432 с.
- 6.Ковальов, В.В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. - К. : Фінанси і статистика, 2003. -512 с.
- 7.Коробов, М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч.посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 378с.
- 8.Азаренко, Г.М., Журавель, Т.М., Михайленко, Р.М. Фінанси підприємств: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. — К., 2004. – 450с.
- 9.Лафта, Дж. К. Менеджмент:учеб. пособие. – 2-е изд.,пер. и доп. – М.:ТК Велби, 2005. – 592 с.
- 10.Приютяк, Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 1. – С. 26-31.
- 11.Бугай, В. З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства // Держава та регіони. – 2008. – № 1.– С. 34–39.
12. Решитнякова, А. В., Щербань, О. Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства // ББК 65.261 (4 укр). – 2016. – С. 139.
- 13.Хайлук, С. О. Закордонний досвід використання системи контролінгу в управлінні фінансами підприємств. Вісник Української академії банківської справи. – 2005. – № 2. – С. 36–41.

References:

- 1.Tkachenko N.V. Financial stability of insurance companies: theoretical approaches. Finance of Ukraine, 2009, №6, pp. 104–122.
- 2.Grachev A. V. Analysis and management of financial stability of the enterprise: A textbook. M. Finpress, 2012. p. 208.
- 3.Gy'lyarovskaya L. T., Vexoreva A.A. Analysis and assessment of the financial stability of a commercial enterprise. M. UNITI-DANA, 2016. p.159.
- 4.Sheremet A.D., Negashev E.V. Methods of financial analysis of commercial organizations. M. INFRA-M, 2010. p. 208.
- 5.Balabanov Y`T. Fundamentals of financial management. How to manage capital. M. Gardarika, 2006. p. 4326.
- 6.Koval'ov V.V. Financial Analysis: Capital Management. Investment choice. Reporting analysis. K. Finance and Statistics, 2003. p.512.
- 7.Korobov M.Ya. Financial and economic analysis of enterprises: Textbook. - 3rd ed., Revised. and ext. K. TV "Knowledge", KOO, 2017. p.378.
- 8.Azarenko G.M., Zhuravel` T.M., My`hajlenko R.M. Enterprise Finance: A textbook for self-study of the discipline. K., 2014. p. 450.
- 9.Lafta Dzh. K. Management: textbook. allowance. - 2nd ed., Reworked. and ext. M. Velby, 2009. p. 592.
- 10.Pry`tulyak N. M. Signs of financial stability - the theoretical basis for modeling factor systems. Economics. Finances. Right, 2013, № 1, pp. 26-31.
- 11.Bugaj V. Z. Analysis and assessment of financial stability of the enterprise. State and Regions. 2018, № 1, pp. 34–39.
- 12.Reshy`nyakova A. V., Shherban` O. D. Management of financial stability of the enterprise. BБК 65.261 (4 ukr), 2016, pp. 13.
- 13.Xajluk S. O. Foreign experience of using the controlling system in the management of enterprise finances. Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking, 2015, № 2, pp. 36–41.

Надійшла до редакції 19.01.21